

Sociologie pro SPP/SPR/VPL

4. Přežití ve společnosti III.:
organizované jednání
(sociální vztahy, společenství lidí,
sociální skupiny)

FSS MU Brno

Povinná literatura:

Baumann, Z. 2004. Myslet sociologicky. Praha: Slon, s.59-73 (vazby, které sjednocují)

Kubátová, H. 2003. Základy sociologie, Olomouc: UP, s.72-81 (společnost jako realita).

Probíraná témata:

- Souvislost sociální struktury, sociální pozice a sociální role s organizovaným jednáním
 - Sociální vztahy, druhy a typy
 - Základní typy společenství lidí
 - Typy sociálních skupin
 - Charakteristiky primární skupiny
 - Referenční skupina a její charakteristiky
 - Charakteristiky sekundární skupiny
- Role primárních a sekundárních skupin ve společnosti

JAK SOUVISÍ SOCIÁLNÍ STRUKTURA, SOCIÁLNÍ POZICE A SOCIÁLNÍ ROLE S ORGANIZOVANÝM JEDNÁNÍM?

- společné řešení společenských problémů
- vstupováním do vzájemných interakcí (sociální vztahy)
- vytvářejících různá společenství (pospolitosti)

- svět je možné vnímat jako sociální mapu, na které je mnoho sociálních pozic
- která jsou ve vzájemném vztahu (síť vztahů)
- a pojí se s nimi určitá práva a povinnosti a očekávané chování (sociální role)

- sociální struktura představuje určitou uspořádanost společnosti (hrozí riziko zablokování vztahů)
- diferencovanost společnosti do různých pozic je důsledkem odvěkové nutnosti spolupráce a následné specializace
- v důsledku specializace je každá struktura vnitřně hierarchizovaná (rozdílnost pozic jednotlivců i celých sociálních skupin)

CO JSOU TO SOCIÁLNÍ VZTAHY A JAKÉ DRUHY A TYPY ROZLIŠUJEME?

- základní prvky organizace společnosti založené na stabilními očekáváníí aktérů těchto vztahů
- různorodost sociálních vztahů v různých situacích a mezi různými jedinci
 - **KOOPERACE (spolupráce)**
 - **KONFLIKT**
 - **SOUTĚŽENÍ (kooperativní konflikt)**
 - **NÁSILÍ**
 - **SMĚNA**

- **PRIMÁRNÍ VZTAHY** cílem sami o sobě (rodina, okruh přátel, soudržná pracovní skupina, vrstevníci, náboženské sekty atd.)
- **SEKUNDÁRNÍ VZTAHY** prostředky k dosažení jiných cílů a hodnot (ve formálních organizacích typu podnik, škola, úřad nebo v politických stranách)

Typy sociální vazby (SOUDRŽNOSTI) mezi lidmi:

- názorová a morální podobnost a blízkost (emoce)
- vědomí užitečnosti vztahů pro dosažení individuálního nebo společného cíle (racionalita)

JAKÉ EXISTUJÍ ZÁKLADNÍ TYPY SPOLEČENSTVÍ LIDÍ?

- **Soubory** (sociální kategorie: společný znak)
- **Pospolitosti**
 - **Sociální agregát** (sociální okruhy a teritoriální pospolitosti)
 - **Dav** (pospolitost s volnou vnitřní vazbou: strukturované – náhodné - nezákonné)
 - **Sociální skupina** (počet členů – společná činnost – hierarchie pozic a rolí – systém norem a sankcí + velikost – pojitko – trvalost – charakter členství – typ solidarity)

JAKÉ ROZLIŠUJEME TYPY SOCIÁLNÍCH SKUPIN?

- podle míry osobního začlenění jednotlivých členů skupiny do jejího života (primární vs. sekundární)
- podle způsobů vytváření skupinových pravidel a norem chování (formální vs. neformální)

JAKÝ JE VÝZNAM PRIMÁRNÍCH SKUPIN A JAKÉ JSOU JEJICH CHARAKTERISTIKY?

- **Význam:** jde o **první sociální prostředí**, do kterého vstupujeme a učíme se žít s druhými lidmi – mají největší vliv na **rozvoj osobnosti a chování** jedince
- **Charakteristiky:**
 1. Jsou založeny na bezprostředních interakcích tváří v tvář, umožňujících **vzájemné dorozumění**
 2. Nejsou příliš velké a umožňují **osobní známost** jednotlivých členů
 3. Vztahy vzájemné psychické blízkosti a důvěry posilují **skupinovou soudržnost**
 4. Slouží k **uspokojení psychických potřeb**, citových vztahů
 5. Citové vazby mezi členy zaručují **dlouhodobost trvání skupiny**
 6. Jedinec se ve skupině **angažuje celou svou osobností** a neomezuje se na výkon předem stanovené role
- **Role ve společnosti:** **socializace** členů společnosti kontrolou – utvářejí **soudržnost** mezi lidmi – slouží jako **emocionální podpora** jednotlivých členů

JAKÉ JSOU CHARAKTERISTIKY SEKUNDÁRNÍCH SKUPIN A JAKÁ JE JEJICH ROLE VE SPOLEČNOSTI?

- **Charakteristiky:**
 1. Jsou převážně většími skupinami **neumožňujícími navázat osobní známosti**
 2. Intimita a důvěra mezi členy je neočekávaným, vedlejším efektem **racionálních interakcí mezi členy**
 3. Její trvání **zaniká po splnění účelu nebo funkce**, pro který vznikla
- **Role ve společnosti:** Efektivní dosahování společných nebo individuálních cílů – rozvoj racionálních stránek lidské osobnosti